

Futur

Somiant despert un dia fa uns quants anys, vaig tenir una mena de visió de la Catalunya del futur. Era de nit, i el cel era de color verd. En un carrer de Barcelona —potser un dels carrers plens de magatzems i sales de concert del Poblenou, no n'estic segur— hi havia una gent, gent jove, és a dir, que tenien entre vint i trenta anys. No anaven enlloc, aquesta gent, al contrari, passaven l'estona al carrer mateix, drets, fumant, xerrant, somrient (vaig veure algun flaix d'esmalt blanc). Potser esperaven el començament d'algun concert, potser feien temps abans d'anar cap a un altre lloc. Portaven roba verda i negra, lleugerament desgastada i força improvisada, i juntament amb aquesta roba també portaven algun adorn, algun braçalet que dringava de tant en tant; era una gent absolutament segura d'ella mateixa, estaven en la seva salsa, com si diguéssim: cridaven més que parlaven, reien amb veus altes i confiades, les seves siluetes oscil·laven a la mitja foscor. I quan els vaig escoltar, aquests joves, no em va sorprendre en absolut que tots, absolutament tots, parlessin en català, un català que no s'havia inventat encara, el català dur del futur, ple de cantells abruptes i de fragments deixats caure en el buit com si res; i el català aquest que parlaven aquesta gent jove encaixava perfectament amb els seus adorns, la seva roba, les seves rialles, els carrers amples, els magatzems ombrívols i el cel verd, no hi havia cap

discrepància entre els parlants i l'entorn i la llengua parlada, tot era u, i vaig saber a l'acte que aquesta era una Catalunya possible, una Catalunya futura clissada en una altra dimensió, una dimensió paral·lela en la qual la col·lectivitat coneguda com a Catalunya s'havia desenganxat del seu girar en cercles sense fi i havia començat a caminar en línia recta cap a vés a saber on, a diferència de la Catalunya estancada on jo havia viscut durant tants anys.

Aquest país és una cursa de cavalls, de dos cavalls, per ser precís: dos idiomes, dos governs, dues nacionalitats. Per desagradable que sigui, atès que estem tan acostumats a tanta dualitat, no es pot negar el fet, ja ho hem dit, que al cap i a la fi, un dels cavalls ha de guanyar, cosa que vol dir, evidentment, que l'altre cavall ha de perdre. Prenguem, un cop més, l'idioma com a exemple: com que és físicament impossible parlar dos idiomes alhora, com més gent parli en català, menys gent parlarà en castellà. I a l'inrevés. És obvi, ja ho sé, però tal com passa amb tantes i tantes obvietats, hi ha molta gent que prefereix no pensar-hi.

Cada dos o tres anys sense fallar, algun govern o diari subjecta els catalans a un interrogatori identitari, una d'aquelles enquestes interminables sobre si la gent se sent més espanyola que catalana, més catalana que espanyola, etcètera, i gairebé sempre la majoria afirma que se sent tan espanyola com catalana. Però, i si la situació política fos diferent? Si Catalunya fos un estat independent, o un estat federal? O si tingués, almenys, seleccions esportives nacionals? Quanta gent diria, aleshores, que se sent tan espanyola com catalana? Quants eslovens se senten iugoslaus, avui en dia? Quants lituans se senten russos? Tots ens movem en un món molt més convencional del que pensem, en el qual les paraules escrites damunt els nostres passaports i els nostres carnets d'identitat van a missa. La importància d'aconseguir un grau més alt d'autonomia, doncs —o la mateixa independència— no rau en tots els suposats beneficis pràctics (un govern més eficaç, uns impostos més equilibrats, etcètera), ja que no hi ha cap garantia que un govern català més autònom o independent no fos tan corrupte o ineficaç o garrepa que la curiosa barreja de govern local i govern central que ja tenim. L'únic avantatge de debò seria el canvi —fonamental— en la mentalitat de la gent, tant de

molts catalans com de gairebé tots els estrangers. Aquests, per exemple, s'asseuen als seus balcons i patis i jardinetes amb una copa de vi a la mà, i els seus esquemes mentals, pel que fa a l'existència de països i llengües, són els de fa cent i escaig anys, cosa que significa que, quan parlen d'un lloc com Catalunya, la seva posició és clara: si no hi ha fronteres, no hi ha país, només una comunitat de torracollons nacionalistes que volen malmetre l'ordre mundial tot insistint en el dret de fer servir el seu patuès local. Vet aquí la visió habitual que la majoria d'estrangers —els espanyols de l'Espanya espanyola inclosos— tenen de Catalunya, si és que en tenen alguna, de visió. I, en certa manera, és, en part, la visió que els catalans tenen d'ells mateixos, ja que no poden evitar ser influïts per la gent de fora. Si es possessin unes fronteres naturals, però —esportives, federals, estatals, les que fessin falta—, Catalunya deixaria de ser un «problema» i, sobretot, dins de Catalunya, els catalans —fins i tot els més catalanoescèptics i castellanocèntrics, n'estic segur— canviarien de xip i amb aquest canvi de xip acabarien canviant-ho tot, incloent-hi els costums lingüístics, no cal ni dir-ho, ja que el català es convertiria d'un dia per l'altre no en l'únic idioma, evidentment, però sí en la llengua vehicular, la llengua per defecte. Diria més: sense el xoc psicològic fort que comportaria un canvi polític de debò —un canvi no cosmètic— l'extinció efectiva de la cultura catalana serà qüestió de tres o quatre generacions; això, per cert, és l'altra manera de solucionar l'anomenat «problema català». Una solució ja somiada per tota mena de gent, europea (sobretot els francesos), espanyola (sobretot els castellanocèntrics) i catalana (sobretot els que no poden suportar el pes de ser català en un món que no en vol saber res, de catalans).

Ara que sóc aquí a casa, assegut amb els peus a la taula de centre i amb un Dylan menor al discman, seria fàcil passar de Catalunya, seria fàcil fer veure que el meu pis és un pis qualsevol en una ciutat qualsevol perquè el que importa de les ciutats són —diuen— el nombre i la qualitat dels museus i els teatres i els cinemes que hi ha i no pas la ubicació de la ciutat, no, avui en dia

—diuen— importa més aviat poc si la teva ciutat es troba a Espanya o a Catalunya, a Alemanya o a la República Txeca, no, la ciutat en si és el que compta perquè a la ciutat hi ha de tot, des de camerunesos fins a romanesos, des de caps quadrats fins a ments subtils i esquívoles, hi ha de tot i més a la ciutat, la ciutat és l'única pàtria que val la pena celebrar —diuen— perquè la ciutat és aquella gloriosa barreja de ciutadans apàtrides que fan festa tot l'any, entre feineta i feineta, perquè la ciutat és el centre d'absolutament tot, perquè la ciutat és lliure de fronteres, barreres, duanes i banderes.

Del menjador estant, amb els peus a la taula i els auriculars que gemeguen, veig els edificis a l'altra banda de la galeria interior, les finestres escampades a la babalà, les parets escrostonades, de color de farinetes acabades de fer. I dalt d'aquestes parets i finestres i edificis, delicat com un fantasma, hi ha un cel blanc clapejat de taques toves i grises. És el mateix cel que he vist, de tant en tant, al llarg dels meus vint anys aquí, que han estat vint anys d'ambicions i frustracions i de petits èxits que han tingut lloc sota aquest cel que associo, que identifico amb certs sons, certes persones, certs temes i certs humors: amb un cert país, dit d'una altra manera, i a aquestes alçades no cal que digui aquest país pel seu nom.

Com en aquella cançó, ja vella, dels Talking Heads, tots ens preguntem de tant en tant què hi faig aquí amb la meva casa bonica la meva dona bonica? O bé, en el meu cas, què hi faig aquí amb el meu país bonic amb la meva causa bonica? Per bé que sé que durant els anys a Londres anhelava anar a la destinació desconeguda de cada avió que passava; per bé que sé prou bé que havia de fugir del país d'origen, tacat de fracàs; per bé que sé que havia de fer-me sentir com a casa en un país estranger o rendir-me del tot (al gloc-gloc bonic de la beguda, a la teranyina omnipresent de les trampes mentals); per bé que sé que les circumstàncies havien volgut que aquest país no podia ser altre que el país on visc ara; per bé que m'hi hagi acostumat, fins al punt de ja no adonar-me de la glòria a escala petita del fet de viure en aquest país estranger tan estrany; per bé que sé que en certa manera havia de fer alguna cosa en aquest país d'adopció i no pas créixer-hi com un nap o una tomaquera i que, per tant, ha estat lògic que hi hagi acabat fent l'única cosa

que sé fer una mica; malgrat tot això, encara de tant en tant em pregunto què hi faig aquí amb el meu país bonic amb la meva causa bonica? Per què, de fet, m'ha tocat un lloc tan complicat? Per què no hauria pogut desaparèixer entre les quotidianitats i banalitats i la vida diària absolutament i totalment normal dels francesos o els italians o els portuguesos o els holandesos o els espanyols, cony, podria ser-hi ara mateix, prenent-me un fino un pilsje un vinho verde una grappa un kir, rient despreocupat, donant-ho tot per descomptat, en comptes de ser aquí on sóc, aquí on mai no sé si seré comprès pel veí, o pels fills d'aquí a vint anys, on mai no sé si el país que m'envolta desapareixerà de cop i volta, com els dinosaures, o si tots plegats farem un cop de cap i sortirem a la llum del reconeixement global bufant alleugerits.

En la intimitat del menjador, amb Dylan als auriculars, amb un planeta que no conec prou bé que s'estén massa lluny en totes direccions, em sento, tanmateix, feliç d'haver descobert aquest país, en el qual m'assec, ensumant-ne l'ambient, sentint-me el seu cel fantasmal a les puntes dels cabells, rebolcant-me en les proves flonges —visibles i intocables alhora, com les volves de pols— de l'existència d'aquest país, d'aquest lloc, una existència que jo afirmo indubtable i desitjable, que jo percebo com a esplèndida i sorprenent, que jo respiro amb la mateixa inconsciència que respiro l'aire lleugerament embrutit de la ciutat, una ciutat que no és una ciutat qualsevol, al contrari, que és un producte més del país que l'hostatja, aquesta ciutat que cada dia es desplega com una rosa de Jericó sota aquest cel blanc amb taques toves de color gris, el cel del país en qüestió, del lloc que m'ha embruixat i m'embruixarà, que m'encaparrarà, que m'obsessionarà durant vés a saber quant de temps, de la mateixa manera que ho ha fet durant els vint anys que se m'acaben d'escapar dels dits.